

Nieuwsbrief juli 2003, jaargang 14, nr. 3 - driemaandelijks

Een uitgave van de Genderstichting, deelwerking van het C.A.W. Artevelde V.Z.W.

Holstraat 25 – 9000 Gent – tel. 09/233.08.54 – Fax. 09/225.75.70

e-mail: genderstichting@artevelde.be website: www.genderstichting.be

Verantwoordelijke uitgever: Koen Taillieu – Noémie Saey – Holstraat 25 – 9000 Gent

Inhoud

Voorwoord	1
Planet Gender Vlaanderen	2
Het uiten van je genderdysfore gevoelens in een bestaande relatie (deel 2)	4
Congres	7
HBIGDA - congres van 10 tot 13 september te Gent	8
Zitdagen	8
Zelfhulpbijeenkomsten	9
Follow-up onderzoek ID (inseminatie donor)	11
Homohuwelijk en de juridische aspecten van transformatie	12
Hersenonderzoek	17
Hormonale behandeling	20
Ik ben niet wie jij ziet	21
Transseksuelen in het regeerakkoord?	21

Voorwoord

Nieuwsbrief juli 2003, jaargang 14, nr. 3. Uw vakantielectuur voor een hete zomer. Boordevol nieuws, weetjes en aankondigingen. Er zijn zelfs 2 barbecues op til, als dat niet zomers is. Wat nog meer op til is: een nieuw politiek werkjaar met nieuwe beloftes omtrent een wetgeving transseksualiteit. Althans toch wat betreft een wettelijke regeling tot wijziging van voornaam en wijziging van het juridisch geslacht. Alle democratische partijen werden vóór de verkiezingen aangeschreven om te peilen naar hun intenties werk te maken van dit gebrek aan wetgeving. Allen erkenden het probleem en verklaarden zich bereid hier werk van te maken. De SP-a zag het zelfs al heel concreet. En laat dat nu net een belangrijke regeringspartner zijn... De Genderstichting plant samen met andere partners met een concreet wetsvoorstel naar de overheid te stappen. Wordt zeker en vast vervolgd !

We weten niet hoe het met u zit, maar wij blijven in ieder geval de hele zomer bereikbaar. Uitrusten staat niet in ons woordenboek, want begin september zitten wij voor u alle nieuwe info te vergaren op het gebied van gender, op het HBIGDA- congres dat aan onze achterdeur doorgaat. Van 10 tot 13 september zullen we wellicht moeilijker te bereiken zijn hierdoor. U leest er meer over verder in deze Nieuwsbrief.

Zalige vakantie aan al onze lezers!!!

Planet Gender

Het algemeen maatschappelijk beeld over transseksualiteit is zeer uiteenlopend. Het varieert van 'freaks of nature', over 'het zijn gewoon homo's', tot een 'moet kunnen houding'. Het taboe dat hier 20 jaar geleden nog op rustte is gelukkig al wat doorbroken. Toch stoten transseksuelen nog te vaak op een muur van onbegrip. Onbegrip wat vaak voortkomt uit het niet bekend zijn met. Journaliste *Estelle Slegers* en documentair fotograaf *Marc De Clercq* willen met Planet Gender Vlaanderen op een verantwoorde manier nog meer bekendheid geven aan transseksualiteit. Het is een tekst- en fotoproject waarin (ex)-transseksuelen/transgenderisten vertellen over hun ervaringen én zich ook (al dan niet anoniem) laten zien.

Planet Gender Vlaanderen wil vele vragen stellen... Hoe ontdekte je het? Waarom ben je transseksueel? Wat is de motivatie om je te laten opereren? Weten mensen wat je voelt? Zie je een toekomstbeeld? Is er schaamte? Zitten de partner, de kinderen of de ouders met schuldgevoelens? Hoe was de eerste keer uit? Wat doe je met je verleden? Hoe verloopt zo'n transformatieproces? Valt het wel mee achteraf? Al die vragen zullen misschien niet beantwoord worden, maar het project wil wel een correct beeld geven van hoe het is om 'anders' te zijn, of net niet, zonder dat dat beeld al te mediathiek gekleurd is.

Estelle is zeer vertrouwd met de problematiek. Ook zij heeft zich al die vragen gesteld, weet waar de gevoeligheden liggen, kent de taboes en huivert ook – net als jij – van de vooroordelen. We zijn allemaal mensen, nietwaar? Marc weet als documentaire fotograaf mensen in hun eigenheid in beeld te brengen.

Hoe gaan Estelle en Marc te werk? Toon je interesse, dan komen ze langs voor een eerste kennismaking, zonder het notaboekje en het fototoestel in de aanslag. Tijdens die babbel bespreken ze de mogelijkheden met je: één foto/één tekst, een reeks foto's/één tekst, zelf een aantal dagen een fototoestel in de hand, een dag uit het leven van (foto's en tekst)... Zeker is dat Estelle tekstueel niet over één nacht ijs gaat en Marc met je op zoek gaat naar één of meerdere plekken waar je je goed voelt: bij je thuis, je favoriete plaats buiten, in de fotostudio... Het is erg belangrijk dat je achter jouw foto's en tekst staat en je er op je gemak bij voelt. Alle teksten en foto's vormen een artistiek geheel waarin de geportretteerden en makers mekaar telkens kunnen vinden.

Portret van Estelle door Marc

De première van de tentoonstelling – een eerste toonmoment - is voorzien van 10 tot 13 september 2003 tijdens het twejaarlijks internationaal congres over genderdysforie, dat dit jaar plaatsvindt in Gent (www.hbigda.org). Daarna gaat Planet Gender Vlaanderen verder op zoek en ook op reis door het land.

Planet Gender Vlaanderen is een eerste stap in het documentaire project Planet Gender, dat ook in andere culturen op zoek gaat naar mensen die de scheidingslijn tussen man en vrouw overschrijden. Meer info vind je op de webstek van Estelle: <http://users.skynet.be/e-S-pace/default.htm>. Daar kan je ook werk zien van Marc en kan je doorklikken naar zijn webstek. Reageren kan via de Genderstichting of via het e-mailadres planetgender@yahoo.com

Het uiten van je genderdysfore gevoelens in een bestaande relatie (deel 2)

De visie van Linda, partner van...

In de Nieuwsbrief van april 03 kon u reeds het eerste deel van deze bijdrage lezen. Het tweede en laatste deel leest u hierna.

Wees voorbereid op de reacties en gevoelens van je vrouw. Iedereen is uniek, de bijhorende gevoelens wanneer men van je genderdysforie wordt ingelicht kunnen dat dus ook zijn.

Is je partner razend enthousiast over je outing en ervaart ze dit alles absoluut niet negatief, dan is dat fantastisch natuurlijk. Geen probleem dus, maar je bent dus wel voorbereid! Die voorbereiding is niet alleen belangrijk voor je partner, maar ook voor jou. Wellicht heb je zelf naar aanleiding van je outing tegenover je partner heel wat bezorgdheden. Die moet je eerst voor jezelf op een rijtje hebben, wil je haar zo open mogelijk kunnen tegemoet treden.

Er zit veel kans in dat je vrouw met enkele, veel of zelfs nog meer van de hierna volgende emoties wordt geconfronteerd:

- Shock: Het is moeilijk te begrijpen dat je man zo'n lange tijd zoiets essentieels voor jou heeft weten verborgen te houden.
- Een bedrogen gevoel: dit is één van de moeilijkste gevoelens om mee om te gaan. Het gevoel dat men vóór het huwelijk niet de mogelijkheid heeft gehad hier zelf iets in te kunnen kiezen, kan zeer nefast zijn. Als er daarenboven nog meer onthullingen zijn of geheimen waarmee men geconfronteerd wordt, kan dit gevoel van bedrogen zijn nog versterkt worden.
- Ontkenning: "neen, het kan niet dat mij dit overkomt", of "ik kan dit niet aan, dus ik zal het maar negeren". Ontkenning is een gevaarlijk wapen en kan mensen serieus in de problemen brengen. Help je partner voorzichtig om bij de realiteit te blijven.
- Woede: Dit kan een reactie zijn op gevoelens van bedrog, ontkenning, angst etc. Woede moet kunnen geuit worden. Zoek eventueel hulp om dit op een constructieve en begrijpende manier te kunnen doen.

- Verdriet en rouw: Heel vaak voelt het voor een vrouw alsof haar man is overleden. Dit is moeilijk voor de partner om te begrijpen. Als dit echt is hoe je vrouw zich voelt, dan moet ze hier wel door. Er kan geen periode gekleefd worden op hoe lang deze rouw kan duren.
- Angst: Veel echtgenoten lijken te denken dat de grootste angst van hun partner is dat hun man homoseksueel is. Het is echter zo dat de grootste vrees van de vrouw is dat hun man vroeg of laat volledig vrouw zal willen worden. Ze zijn bevreesd wat er van hun huwelijk zal worden, wat hun partner nog allemaal wel zal verlangen, welke invloed dit alles zal hebben op de kinderen, hoe derden zullen reageren, wat er nog meer aan het licht zal komen, enz.
- Laag zelfbeeld. Het gevoel hun eigenwaarde te verliezen overvalt vrouwen dikwijls. Dit is een heel emotionele zaak en kan moeilijk weerlegt worden. Zij kunnen het gevoel hebben dat ze zelf tekort schieten in hun vrouw zijn. Vrouwen kunnen hun eigen vrouwelijkheid in vraag beginnen stellen, net als hun rol als vrouw en/of moeder. Daarbij denken ze vaak dat, moesten ze zelf meer vrouw zijn, aantrekkelijker zijn, sexiër zijn, hun partner wellicht deze vrouwelijke verlangens niet zou hebben. Dit kan zelfs de meest zelfzekere en fysiek aantrekkelijke vrouwen overvallen. Hoe passabeler je zelf voor de dag komt, hoe meer vrouwen hiermee kunnen geconfronteerd worden, en niet in het minst wanneer haar kleren jou beter lijken te passen. (Let er op dat je nooit haar kleren aantrekt vooraleer zij hierin toestemt). Ze kunnen het gevoel hebben dat je hun terrein bent binnengedrongen en zich bedreigd voelen in hun positie in jullie relatie. Deze gevoelens zijn vaak heel kwetsend, verwarrend en moeilijk om mee om te gaan.
- Gebrek aan lust: je partner kan haar zin in seks verliezen, vooral wanneer je je eigen lichaam hebt onthaard, hormonen neemt en eventueel operaties in het vooruitzicht hebt. Misschien heb je zelf verlangens om – terwijl je in vrouwenkledij bent – intiem te kunnen zijn met je partner. Dat je van haar verlangt dat ze een dominante rol opneemt, haar vertelt dat je fantasieën hebt om als vrouw de liefde met een man te bedrijven etc. Je vrouw kan zich verward voelen, gekwetst hierdoor en het kan tot gevolg hebben dat zij helemaal geen zin meer heeft in seks met jou. Dit kan zowel voor jou als je partner pijnlijk zijn. Voorzichtigheid is hier geboden. Jullie hebben beiden het recht om jullie gevoelens en verlangens hieromtrent aan elkaar duidelijk

te maken. Open communicatie en het zoeken naar een compromis zijn hierbij het meest aangewezen.

Probeer alle gesprekken met je partner omtrent je verlangens en gevoelens op een begripvolle, eerlijke en liefdevolle manier te voeren. Jij kent je partner beter dan wie ook, jij weet dus wat de meest geschikte manier is om dit aan te brengen. Wees bereid je vrouw alles te vertellen. Dit betekent ook die dingen waarvan jij denkt dat ze minder belangrijk zijn, kwetsend kunnen overkomen, of waar je beschaamd over bent. Eerlijkheid is een sleutelbegrip! Luister zeer aandachtig naar de vragen, bezorgdheden enz. die je vrouw heeft. Veronderstel niks, zeker niet als zij er in het begin geen problemen mee lijkt te hebben. Wees bereid er veel met elkaar over te spreken en veel, heel veel vragen te beantwoorden. Dit is niet het moment om haar je rug toe te keren en je eigen gang te gaan. Het spreken met elkaar kan vaak een lange periode in beslag nemen. Respecteer hierbij het tempo dat je partner aan kan. Dit is van cruciaal belang! Verwar dit echter niet met het volgende: haar iets vertellen in de hoop dat ze het zal aanvaarden, om haar daarna opnieuw iets te vertellen, in de hoop dat ze het wel zal aanvaarden als je het maar in kleine stukjes aanbrengt.

Als je je partner gaat vertellen dat je het liefst van al compleet als vrouw wenst te leven met of zonder een geslachtsoperatie, dan verandert dat alles voor je vrouw. Niet enkel verliest ze op dat moment haar echtgenoot, het zal ook haar gehele leven voor altijd veranderen. In dit geval zal je partner wellicht professionele hulp nodig hebben. Zelfs als ze zelf vindt van niet, probeer dit toch ter sprake te brengen en wees bereid haar vanaf nu veel hulp en steun te bieden.

Ik wens jou, je vrouw en jullie kinderen een gelukkige en liefdevolle toekomst!

Linda, een genetische vrouw

Bron: www.tgforum.com/docsfree/newcouples.html

Vrije vertaling: Koen Taillieu

Deze tekst heeft niet de pretentie de waarheid in pacht te hebben of volledig te willen zijn. Wie zelf ervaringen heeft in hoe hij of zij dit heeft aangebracht aan zijn of haar partner, hoe dit is verlopen, wat de reacties of gevolgen waren enz., en die wil delen met anderen, mag die uiteraard steeds ter publicatie aan de Genderstichting sturen.

first announcement

XVIIIth BIENNIAL SYMPOSIUM GENT, BELGIUM
ORGANIZED BY THE GENDER TEAM OF THE UNIVERSITY HOSPITAL, GENT

HARRY BENJAMIN

**INTERNATIONAL
GENDER DYSPHORIA
ASSOCIATION**

10 - 13 SEPTEMBER 2003 | INFORMATION AND CALL FOR ABSTRACTS www.hbigda.org

On behalf of the gender team of the University Hospital of Gent it is a pleasure to invite you to the XVIIIth biennial symposium of the Harry Benjamin International Gender Dysphoria Association (HBIGDA). This symposium is dedicated to Prof. Dr. Gooren – endocrinologist at the Free University of Amsterdam – and first professor in Transsexualism in the world.

All subjects related to gender dysphoria will be covered in this meeting: sociological, psychological, (cross) cultural aspects, endocrinology, surgery and related medical specialities as well as ethical-legal matters. A satellite-meeting of the transgender community organizations will be held during this conference.

Scientific Chairs: Eli Coleman Ph.D., Walter Meyer M.D. Ph.D. and Stan Monstrey M. D. Ph.D.

HBIGDA - congres van 10 tot 13 september te Gent

Zoals op voorgaande pagina te lezen valt, gaat in september het tweejaarlijkse Harry Benjamin internationaal Gendercongres door. Voor het eerst in zijn geschiedenis doet dit congres België aan. Een unieke gelegenheid voor ons allen dus. Dit congres is immers hét forum waar ieder die professioneel met genderdysforie bezig is nieuwe bevindingen of ervaringen kan komen verkondigen of aanhoren. Ditmaal echter komen niet enkel de professionelen aan bod, maar ook de transgenders zelf. Op vrijdag 12 september gaat immers een zogenaamde *satellite meeting* door, waar zelfhulporganisaties en transgenders het woord krijgen. Iedereen is er uiteraard welkom als toehoorder. De toegangsprijs voor deze satellite meeting bedraagt wél € 120/dag.

Meer info over de rest van het vier dagen durende programma vindt u op www.hbigda.org onder "preliminary program".

Zitdagen

Wanneer het bereiken van onze dienst te Gent te moeilijk is voor u, dan kunt u ons steeds vinden op volgende zitdagen:

Donderdag 3 juli, 7 augustus, 4 september, 2 oktober 03

Van 14u30 tot 17u30 in

Klaproos

Centrum voor levensvragen, relaties en seksualiteit Mgr. Van Wayenberglaan 1 (2de verd.) LEUVEN

Wie met het openbaar vervoer komt, kan vanaf het station de bus richting **Gasthuisberg** nemen en afstappen net vóór de Van Waeyenberglaan. Aanbellen in de inkomhal.

Een gesprek op onze zitdag in Leuven kan enkel wanneer voorafgaand een afspraak is vastgelegd met onze dienst in Gent. Gelieve de dag van afspraak en dit vóór 11 uur te bevestigen of U aanwezig zult zijn. Zoniet veronderstellen we dat Uw afspraak vervalt!

Zelfhulpbijeenkomsten

~Antwerpen~

Dinsdag 22 juli 03

Vanaf 20h in

Atthis

Geuzenstraat 27

2000 Antwerpen

wegbeschrijving: www.genderstichting.be

~Veurne~

Zaterdag 26 juli 03

Vanaf 18 uur ten huize van:

X

BBQ: Wegens succes een herhaling van vorig jaar. Ditmaal op **zaterdagavond**. Opnieuw op de landhoeve van X. Onze gastvrouw zorgt wederom voor al het nodige (vlees – vegetarisch- groentjes enz.) Er wordt een kleine bijdrage van **€ 10/persoon** gevraagd. Het enige wat u zelf dient mee te brengen is wat drank (wijn, bier, frisdrank). Belangrijk is dat iedereen zich **op voorhand inschrijft** bij de Genderstichting, telefonisch of per e-mail en € 10/persoon op ons rekeningnummer **290-0269673-34** overmaakt met vermelding **“BBQ juli”** tegen ten laatste tegen **23 juli**.

(gastvrouw X nodigt ook het team van de dienst plastische heelkunde UZG uit – hun aanwezigheid is onder voorbehoud!)

Wegbeschrijving: www.genderstichting.be

~Gors - Opleeuw ~

zaterdag 6 september

Vanaf 18 uur in

De oude Pastorij

Martinusstraat 34 (aan de kerk)

3840 Gors-Opleeuw

BBQ: Het kan niet op met schransen. Gastvrouw X nodigt ons ditmaal uit in de prachtige natuur van dit Haspengouwse dorpje Een tot Taverne omgebouwde pastorie met aanpalende tuin is speciaal gereserveerd voor de Genderstichting. Onze gastvrouw zorgt voor alle eten. Drank wordt aan de bar besteld. Op voorhand inschrijven is een vereiste. Dit doet u door het bedrag van **€ 12/pp** te storten op rekeningnummer **290-0269673-34** van de Genderstichting, met vermelding **"BBQ september"** tegen ten laatste **3 september**. Mogelijkheid tot overnachting bij de Gastvrouw: bed en ontbijt € 25, camping € 10.

Wegbeschrijving: www.genderstichting.be

~Antwerpen~

Dinsdag 23 september 03

Vanaf 20 uur in

Atthis

Geuzenstraat 27

2000 Antwerpen

Thema: gelaatschirurgie en laserepilatie. Dr. Jacobs is maxillofaciaal chirurg met praktijk te Brussel. Zij komt deze avond uitleg geven over laserepilatie en de verschillende correctieve ingrepen aan het gelaat. Deskundige uitleg met beeldmateriaal en vraagstelling.

Wegbeschrijving: www.genderstichting.be

~Veurne~

Zaterdag 26 juli 03

Vanaf 18 uur ten huize van:

X

zie supra

~Gors - Opleeuw ~

zaterdag 6 september

Vanaf 18 uur in

De Pastorij

Martinusstraat 34 (aan de kerk)

3840 Gors Opleeuw

Zie supra

Een link naar bijeenkomsten van andere organisaties in binnen-en buitenland vindt u voortaan via www.genderstichting.be onder de rubriek zelfhulpbijeenkomsten.

Follow-up onderzoek ID (inseminatie donor)

Oproep tot medewerking aan een opvolgproject bij kinderen van transseksuele mannen

Petra De Sutter, Isabelle Stuyver, Heidi Van den Bossche

Universitair Ziekenhuis Gent

FTM transseksuele mannen kunnen zich heden ten dage in ons land met hun partner aanbieden in een fertiliteitklinik om een behandeling door middel van donorinseminaties te starten. Recent verscheen een artikel in "Reproductive Biomedicine Online" dat dit soort aanvragen onder de loupe nam en besloot dat er eigenlijk geen onderzoek is verricht naar het welbevinden van de kinderen die in dergelijke gezinnen opgroeien, in tegenstelling tot kinderen van lesbische of alleenstaande moeders. De auteur van het artikel wees er in het bijzonder op dat de psychoseksuele ontwikkeling en de ontwikkeling van de gender identiteit van het kind misschien zouden kunnen beïnvloed worden door het

hebben van een transseksuele vader. Wijzelf twijfelen ten zeerste aan deze hypothese, maar vermits er inderdaad geen onderzoek is verricht tot nu toe, lijkt het ons een goed idee om inspanningen te leveren om te bewijzen dat dergelijke kinderen het globaal even goed doen als kinderen die door middel van donorinseminaties verwekt zijn bij andere heteroseksuele stellen. Uiteraard hebben we daarvoor ouders nodig die hun medewerking willen verlenen.

Het gaat dus enkel over kinderen die zijn verwekt met donorinseminaties binnen een nieuwe relatie waarvan de man transseksueel is (en niet om samengestelde gezinnen waarbij een van de partners kinderen uit een vorige relatie heeft). In de eerste plaats vragen wij om informatie van

de ouders te bekomen betreffende de ontwikkeling van het kind. Hierbij wordt gegarandeerd dat zowel privacy als elementaire regels van discretie zullen worden gerespecteerd, zeker in die gevallen waar het transseksueel zijn van de vader niet bekend is gemaakt naar de omgeving en/of het kind zelf. Slechts indien de ouders hierin toestaan zouden onze psychologen, die ervaren zijn enerzijds met kinderen ontstaan na donorinseminaties, en anderzijds met kinderen met een genderidentiteitstoornis, graag met de kinderen zelf praten.

Deze oproep heeft dus de bedoeling mensen te vragen om mee te werken of eventuele kennissen of vrienden te motiveren om met ons contact op te nemen om meer informatie te verkrijgen betreffende dit project. Dit onderzoek is in het belang van alle transseksuele mannen en kan slechts slagen door middel van hun medewerking. Dank bij voorbaat.

Contact: p.desutter@ugent.be of +32 9 240 31 39

Homohuwelijk en de juridische aspecten van transformatie

Eind mei op de zelfhulpbijeenkomst te Antwerpen hadden we Meester Kristof Uytterhoeven te gast als spreker, advocaat aan de balie te Antwerpen, en auteur van een doctoraatsthesis rond juridische aspecten van transseksualiteit in België en de ons omringende landen. Dit naar aanleiding van de openstelling van het huwelijk voor mensen

van gelijk geslacht en wat dit betekent voor transseksuelen. Er kwam echter meer dan dat aan bod. U leest het hieronder.

In de praktijk kan men sinds 16 juni '03 als partners van gelijk geslacht officieel huwen voor de wet (niet voor de kerk). De geboorteakte dient bij een huwelijk nog steeds te worden voorgelegd, maar het geslacht zal niet meer geregistreerd worden. De rechten en plichten die partners verwerven zijn zo goed als identiek als die bij een heterohuwelijk, behalve wat betreft adoptie. Koppels van gelijk geslacht kunnen dus (voorlopig) geen kinderen adopteren. Er is echter een uitzondering waar de wetgever niet aan gedacht heeft: stiefouderadoptie. Kinderen uit een vorig huwelijk kunnen in een volgend huwelijk door de partner van gelijk geslacht wél geadopteerd worden. Dit zal wellicht tot klachten o.b.v. discriminatie leiden door andere homokoppels, waardoor ook dit item in de toekomst wellicht zal worden gelijkgesteld met het heterohuwelijk. Bij een kind dat verwekt wordt door kunstmatige inseminatie (KI) wordt de juridische band tussen het kind en de niet-biologische ouder echter niet erkend bij een huwelijk tussen mensen van gelijk geslacht.

Diegenen die na een transformatie en aanpassing van hun juridisch geslacht (opnieuw) wensen te huwen, konden reeds voor de Belgische wet huwen met een partner van verschillend geslacht. Nu kan dat dus ook met een partner van gelijk geslacht (op voorwaarde dat die partner ook uit een land komt waar een zelfde wet geldt, of waar een samenlevingscontract wordt erkend). Ook zij die hun bestaand huwelijk niet wensen op te geven om een wijziging van hun geslacht in hun geboorteakte te bekomen, kunnen dit nu bekomen o.b.v. dit homohuwelijk. We gaan er dan natuurlijk van uit dat het de uitdrukkelijke wens is van beide partners om samen te blijven, ook nadat één van de partners van geslacht veranderde. Mocht dit niet het geval zijn, dan zullen partners wellicht uit elkaar gaan. Meester Uytterhoeven stelt hierrond dat de partner gehoord dient te worden in het vonnis tot wijziging van het geslacht van zijn/haar transseksuele partner, maar dat die geen vetorecht mag/kan krijgen. Echtscheidingsgronden en de juridische procedure tot wijziging van het geslacht in de geboorteakte mogen niet vermengd worden.

Een bestaand huwelijk kan niet nietig worden verklaard na de juridische geslachtsaanpassing (JGA) van één van de partners, omdat steeds wordt gekeken naar de situatie bij voltrekking van het huwelijk en naar de geboorteakte van beide partners. Het trouwboekje wordt niet aangepast, maar dit vormt niet meteen een probleem gezien dit weinig juridische waarde of nut heeft.

Bij partners die samenblijven en kinderen hebben voorafgaand aan een JGA, verandert er niks m.b.t. deze kinderen. Beide ouders blijven de zelfde rechten ten aanzien van de kinderen behouden (ook dit kan zijn implicaties hebben op de kwestie of homoparen al dan niet kinderen kunnen adopteren). Het hebben van kinderen uit een vorig huwelijk, vormt evenmin nog een beletsel om JGA toe te staan. Ook afstammingsrechtelijke en erfrechtelijke aspecten wijzigen niet. Werd je bij de geboorte van een kind als vader of moeder ervan erkend, dan blijft dit ook zo na JGA, gezien een JGA geen retroactieve werking heeft.

Waarom werkt een JGA niet met terugwerkende kracht, dus vanaf de geboorte, maar pas vanaf de datum van aanpassing van de geboorteakte? Omdat dit teveel praktische implicaties (en complicaties) zou hebben op het leven van iemand. Het biologische vaderschap over een kind bijvoorbeeld zou hiermee worden uitgewist. Dit is een afbreuk van de realiteit. Of een meer juridisch voorbeeld: de eigendomsakte van een huis. Een huis wordt gekocht en de aankoopakte ervan wordt opgesteld op basis van de juridische situatie op dat moment. De eigendomsakte opgesteld door een notaris is een authentiek stuk dat slechts kan gewijzigd worden door een procedure van valsheid.

Wat als je je geboorteakte in bepaalde omstandigheden nodig hebt, staat daar dan altijd een kantmelding op vermeld? Neen. Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen een *uittreksel* uit de geboorteakte en een *afschrift* van de geboorteakte. Een afschrift is in weinig situaties vereist, het aangaan van een huwelijk is er één van. Een afschrift zal het oorspronkelijke en nieuwe geslacht vermelden. Een uittreksel uit de geboorteakte is slechts een résumé en vermeldt enkel het nieuwe geslacht. Een uittreksel kan bijvoorbeeld door een werkgever gevraagd worden.

Het zogenaamde arrest "Goodwinn" van juli vorig jaar dat door het Europees Hof werd uitgesproken verplicht lidstaten een procedure tot JGA uit te werken, maar de deelstaten mogen hiertoe zelf de voorwaarden op stellen. Ook België heeft nog steeds geen wetgeving die een wettelijke regeling tot voornaamswijziging en een aanpassing van de geboorteakte behelst. De Genderstichting is samen met andere betrokken partijen bezig met de voorbereiding van een wetsvoorstel om hiermee naar de overheid te stappen. In afwachting blijft de procedure tot JGA verder bestaan zoals ze nu is: op basis van precedentes en goodwill van de rechters die de zaak behandelen.

De voorwaarden die door een rechtbank gevraagd worden om een JGA toe te staan zijn o.m. medische attesten van behandeling, het ontbinden van een bestaand huwelijk (wat nu dus als voorwaarde vervalt) en het ondergaan hebben van lichamelijke behandeling. Deze lichamelijke behandeling betekent in het geval van VM-transseksuelen die behandelingen die tot onomkeerbare onvruchtbaarheid geleid hebben. Een phalloplastie hoeft dus niet, dit gezien de technische mogelijkheden hiertoe jaren geleden niet bestonden. Medische redenen dus. Dit zou kunnen betekenen dat ook in andere situaties medische redenen kunnen ingeroepen worden om geen geslachtsaanpassende operaties te hebben ondergaan, maar toch een JGA te verkrijgen. Hartproblemen zouden hier een voorbeeld van kunnen zijn. In Nederland kunnen zelfs psychologische problemen (angst voor operaties bijv.) worden ingeroepen en in Zweden volstaat zelfs enkel een diagnose van de psychiater om een JGA te bekomen!

De procedure tot JGA dient te worden ingeleid voor een rechtbank van 1ste aanleg van de plaats van geboorte, maar ook van de woonplaats. Afhankelijk van arrondissement tot arrondissement kan deze procedure snel (1 maand), gemiddeld tot traag (6 maand) verlopen. In kleinere arrondissementen als Mechelen of Turnhout gaat het meestal snel. In grotere steden als Antwerpen of Gent duurt het vaak iets langer. Weinig rechtbanken van 1ste aanleg staan negatief tegenover een vraag tot JGA. Enkel aan Waalse kant durft men nog wel eens moeilijk doen.

De zitting gaat meestal door in de raadkamer, dus niet in de rechtszaal, wat betekent dat dit geen publieke aangelegenheid wordt. De rechtbank heeft na zitting één maand de tijd om het vonnis definitief te vellen en het aan de advocaat van betrokkene te sturen. Vanaf datum van verzenden is er eveneens één maand de tijd om beroep aan te tekenen. Enkel de cliënt zelf en het Openbaar Ministerie kunnen dit doen. Wanneer in uitzonderlijke gevallen verzet wordt aangetekend door het Openbaar Ministerie, dan gaat de zaak naar het Hof van Beroep. Zo zijn er in België 5. Allen hoven van beroep staan positief tegenover dit soort zaken.

Het vonnis wordt dus definitief na 1 maand van toezending. De rechtbank stuurt een résumé naar de Burgerlijke stand van de geboorteplaats met de opdracht de wijzigingen in de geboorteakte aan te brengen. Op basis hiervan wordt ook de identiteitskaart, SIS-kaart, rijbewijs enz, aangepast. Behaalde diploma's laten aanpassen is de bevoegdheid van de school waar het diploma werd behaald. In de praktijk laat dit vaak te wensen over. Nochtans is het volgens Meester Uytterhoeven juridisch gezien een recht een nieuw diploma te kunnen verkrijgen.

Dit gezegd zijnde sloten we af. Officieel dan toch, want er ontstond al gauw een rij wachtenden om de spreker te consulteren met meer specifieke vragen. Onze confrater rekende immers voor de gelegenheid geen ereloon!

Epiloog: een praktijkgeval

X, is zo een beetje een "BT" geworden, een bekende transseksueel. Haar verder voorstellen hoeft wellicht niet. X liet namelijk jaren terug reeds een procedure inleiden tot JGA voor de rechtbank van 1ste aanleg te Antwerpen. Belangrijk detail: ~~X en Y~~ en partner wensten niet te scheiden, een voorwaarde die tot voor kort wél vereist werd door de rechtbank. Zij vingden echter bot waardoor zij bij het Hof van Beroep te Antwerpen gingen aankloppen. Daar werd hun aanvraag gegrond verklaard, maar toch werd geen positief vonnis uitgesproken, daar de wet op het huwelijk niet toestond dat 2 mensen van

hetzelfde geslacht gehuwd zijn (wat het geval ging zijn mocht de rechtbank zijn ingegaan op hun vraag).

Met de goedkeuring van het homohuwelijk informeren X en partner zich opnieuw.

Zij krijgen nu van de rechtbank en van de procureur generaal van het parket te horen dat zij geen nieuwe procedure hoeven op te starten, maar dat zij vanaf 2 juni naar de Burgerlijke stand van hun gemeente kunnen stappen, om op basis van het vonnis van het Hof van Beroep, het wettelijke geslacht te laten wijzigen. Zij vangen echter opnieuw bot. De burgerlijke stand is dan wel bevoegd om het een huwelijk tussen 2 mensen van hetzelfde geslacht te voltrekken, niet om het juridische geslacht van iemand te wijzigen, zonder uitdrukkelijk bevel van de rechtbank. Opnieuw een procedure tot wijziging van het geslacht inleiden voor de rechtbank van 1ste aanleg blijkt de enige mogelijkheid om alsnog te krijgen waar ze recht op hebben. X's zaak komt opnieuw voor op 23 juni... Een kruistocht van bijna 6 jaar, maar die niet anders kan eindigen dan met een happy end !

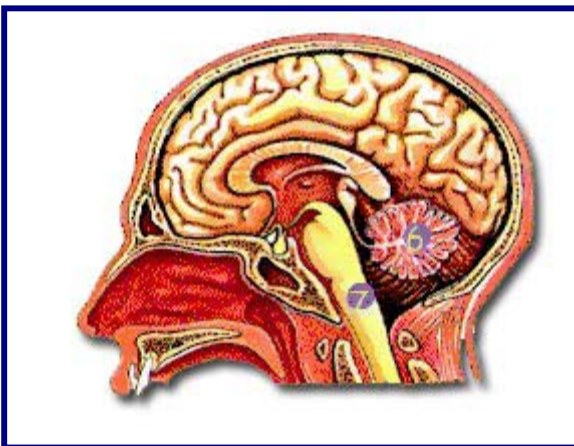
Hersenonderzoek

Hersenen van transseksuele mannen vertonen vanaf het 20ste jaar een flink onderscheid in het deel dat de sekseontwikkeling stuurt. Dat krimpt, aldus een promovendus. Waarschijnlijk door gebrek aan testosteron rond de geboorte.

De gemiddelde transseksueel heeft er niet zoveel aan, maar het ontstaan van het gebied in zijn/haar hersenen dat verschilt van dat van seksegenoten, is verder in kaart gebracht. Het onderscheid ontstaat pas na de puberteit, iets dat hersenonderzoekers niet hadden verwacht.

Medisch bioloog Wilson Chung is nog een beetje verbaasd over de uitkomst van zijn promotieonderzoek naar sekseverschillen in de hersenen. 'Bij ratten ontstaat het verschil in de eerste dagen na de geboorte. Bij de mens pas rond het twintigste levensjaar, althans in het gebied dat ik heb bestudeerd.' Hij promoveert woensdag 15 januari aan de Universiteit van Amsterdam bij prof. Dick Swaab. Chung was ten tijde van zijn onderzoek verbonden aan het Nederlands Instituut voor Hersenonderzoek in Amsterdam. Die instelling heeft de afgelopen jaren een reputatie opgebouwd bij het in kaart brengen van sekseverschillen in de hersenen. Dat die er zijn, is onomstreden.

In 1995 komt de onderzoeksinstelling met de bevinding naar buiten dat de hersenen van transseksuelen anders zijn dan die van geslachtsgenoten. Transseksuelen zijn personen die het sterke gevoel hebben in het verkeerde lichaam te zijn geboren. De onderzoekers zien het verschil in een klein gebied (de BSTc), gelegen vlak bij de hypothalamus. Dat deel van de hersenen regelt onder meer het seksueel gedrag. De BSTc is bij vrouwen en transseksuele mannen (mannen die zich vrouw voelen) ongeveer de helft zo groot als bij mannen.

Chung, nu verbonden aan de Colorado State University in de Verenigde Staten, heeft dat gebied verder onder de loep genomen. Wat veroorzaakt het verschil in de hersenen? 'Ik was niet bijzonder geïnteresseerd in transseksuelen', zegt hij. 'Ik wilde het verschil uit pure wetenschappelijke interesse proberen te verklaren. Maar mijn uitkomsten zijn voor die

groep wel van belang.' De onderzoeker kreeg hersenweefsel van pasgeborenen, pubers en jong volwassenen, zowel mannen als vrouwen. Van elke persoon bepaalde hij het volume van het BSTc. Uit dit onderzoek blijkt dat de grootte van het gebiedje pas bij volwassenen verschilt, bij jonge kinderen en pubers is geen verandering te zien tussen man en vrouw. 'Dit is de frappante uitkomst van mijn studie', zegt Chung. Hij bladert naar de grafieken met gegevens over de kern bij ratten. 'Daar zie je na twaalf dagen een verschil, als de ratten erg jong zijn.'

De onderzoeker probeerde daarna te verklaren waarom de BSTc pas op latere leeftijd verschil vertoont. Hij ging ervan uit dat de grootte van het seksuele regelcentrum in de hersenen wordt bepaald door het afsterven van cellen (apoptose). 'Je moet je voorstellen dat de hersenen tijdens het leven worden geboetseerd. Op een bepaalde plek verdwijnt een stukje, elders komt er iets bij. Onder invloed of door het ontbreken van stoffen in het lichaam zetten de cellen zich aan om zelfmoord te plegen.'

Het onderscheid tussen man en vrouw is een hormonenkwestie, dus logischerwijs keek Chung naar het mannelijk geslachtshormoon testosteron. Zijn onderzoek verschoof van menselijk weefsel naar dat van ratten. 'Ik heb een jaar lang in de hersenen van ratten zitten turen', denkt hij terug aan zijn werk van de afgelopen vijfenhalf jaar in Amsterdam. Hij keek bij vrouwtjes- en mannetjesratten naar de ontwikkeling van het BSTc-gebied. Chung onderzocht gecastreerde mannelijke ratten waarvan sommige testosteron kregen toegevoegd en andere niet. Ook gaf hij vrouwtjesratten mannelijke hormonen en keek wat er gebeurde.

De uitkomst is zoals gehoopt. Van de ratten die testosteron krijgen of hebben, ontwikkelen de hersenen zich mannelijk; de mannelijke ratten die de stof wordt onthouden, krijgen vrouwelijke hersenen. Hoe het hormoon de hersencellen weet te beschermen tegen apoptose is nog niet duidelijk, zegt Chung. 'Dit is een voorbeeld van onderzoek dat meer vragen oproept dan beantwoordt.'

De vertaling van het resultaat van ratten naar de mens is moeilijk. Zowel mannelijke ratten als mensen van het mannelijk geslacht maken in de periode rond de geboorte veel testosteron aan. 'Bij ratten heeft dat onmiddellijk invloed op de BSTc', zegt Chung. Hij oppert dat het testosteron in de vroege jeugd de menselijke BSTc twintig jaar later kennelijk weet te beschermen tegen afbraak.

Voor de transseksueel is dit waarschijnlijk een ver-van-mijn-bed-show. Maar dat kan veranderen. 'Testosteron is de sleutelfactor die de grootte van de BSTc bepaalt', zegt Chung stellig. Over de mogelijkheid die zijn onderzoek biedt om transseksualiteit te voorkomen, laat Chung zich niet uit. Die mogelijkheid is er natuurlijk wel. Het is denkbaar om in de verre toekomst rond de geboorte de hormoonspiegel te bepalen en zonodig in te grijpen. Chung wil er niets van weten. 'Het is ver weg, als het ooit zal kunnen.' Hij ziet ook veel hobbels. 'In welke maanden rond de geboorte en in welke vorm testosteron van invloed is op de vorming van de hersenen is volstrekt niet duidelijk.'

Voor transseksuelen is het onderzoek op het Herseninstituut toch van belang. De instelling is op zoek naar een kenmerk dat op jonge leeftijd voorspelt of iemand transseksueel is. De

grootte van de BSTc was kandidaat, maar die is afgefallen, toen Chung met zijn resultaten kwam.

Directeur Swaab van het Herseninstituut wijst op het belang van het vroeg opsporen van mensen die van geslacht willen veranderen. In het AMC-magazine van januari zegt hij dat die personen jong een hormoonbehandeling kunnen krijgen om de ontwikkeling van de secundaire geslachtskenmerken te remmen. Zo kan worden verhinderd dat een jongen na zijn puberteit doorschiet naar twee meter. Het is dan veel moeilijker om er nog een aantrekkelijke vrouw van te maken, aldus Swaab.

Bron: de Volkskrant, 11 januari 2003, door: Marc van den Broek

Overgenomen van: www.lkgtent.nl

Hormonale behandeling

In de nieuwsbrief van april kon u een tekst rond hormonale behandeling van het genderteam van de Vrije Universiteit Amsterdam, lezen. De tekst was echter al enkele jaren oud en onze sympathieke Noorderburen hebben er ons attent op gemaakt dat verdere publicatie ervan niet meer aangewezen is. Het vervolg van de tekst rond hormonale behandeling bij V-M transseksuelen wordt hier dus niet meer opgenomen. Dit betekent echter niet dat we geïnteresseerden op hun honger laten zitten. Een actuele en heldere brochure met de veelzeggende titel "hormones for dummies" werd door een aantal specialisten van het genderteam UZG in elkaar gebokst en is voortaan te raadplegen via: [http://allserv.rug.ac.be/~pdsutter/over mannen, vrouwen en hun hormonen.doc](http://allserv.rug.ac.be/~pdsutter/over_mannen_vrouwen_en_hun_hormonen.doc) Een link naar deze pagina kunt u voortaan ook terugvinden op de website van de Genderstichting. Voor de internetlozen is hiervan binnenkort eveneens een versie in brochurevorm te verkrijgen bij ons.

Meer weten: op de zelfhulpbijeenkomst van oktober 03 in Gent hebben we Dr. T'Sjoen te gast, endocrinoloog van het genderteam UZG, met wellicht nieuwe bevindingen van het HBIGDA-congres (zie eerder).

Ik ben niet wie jij ziet

Een autobiografisch verhaal in boekvorm gegoten. Dit mag u zich voorstellen bij deze titel. Het is het relaas van een V-M transseksueel waarin hij zijn levensgeschiedenis vertelt, de moeilijke momenten, de outing, de reacties van de omgeving. Dit alles is aangevuld met poëzie, wat het een vlot leesbaar geheel maakt. Het werd geschreven om beginnenden een handleiding aan te reiken, een handleiding die de schrijver zelf nooit had...

Niet uitgegeven bij een officiële drukker, wel verkrijgbaar bij de Genderstichting aan de prijs van € 7,5.

Transseksuelen in het regeerakkoord?

U leest het goed: transseksuelen zijn aan bod gekomen tijdens de regeringsonderhandelingen. De regeringspartners willen in hun regeerakkoord opnemen dat ze werk gaan maken van een wettelijke regeling voor transseksuelen. Op de VRT nieuwssite staat te lezen dat "transseksuelen vóór hun heelkundige ingreep een voorlopige identiteitskaart zouden krijgen. Die zou worden uitgereikt na een verklaring van de behandelende geneesheer." De Morgen meldt dat Premier Verhofstadt *himself* de kwestie verdedigde "nadat hem een persoonlijk verhaal omtrent administratieve problemen die transseksuelen tijdens hun transformatie ondervinden ter ore kwam". Als dat geen goed nieuws is net voor het ter perse gaan van deze Nieuwsbrief. Wij blijven het voor u zeker van nabij opvolgen!

Bronnen: www.vrtnieuws.net en *De Morgen* van 26 juni 03.

